

ՏԱՍԵՆՈՐԻՏ ՏԱՐԻ

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:
Թիֆլիսում դրվում են միմյանից անհատական մեջ:
Օտարապետացիք դիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Мелк»

Խմորագրությունը բաց է առանձին 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի եւ տոն օրերից)
Ցայտարարությունը ընդունվում է ամեն լիզուով:
Ցայտարարությունների համար, զննարկում են
խրատակյալ թաղին 2 կոպեկ:

Մ Ե Մ Կ

ԼՐԱԳՐԻՆ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՐԱԿԵԼ

Կ Ե Ս Տ Ա Ր Ո Վ

Այսինքն յուրիս 1-ից ներկայ 1881
թվի, մինչև յունվարի 1-ը 1882 թվի:

Բաժանորդութան գինը 6 ռուբլ է:
Գրվելու համար պետք է ուղղակի գրվել
խմորագրութանը հետևեալ հասցեով. Тиф-
лис, редакция «Мелк»

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անընդհատ ազդեցութիւն.— Ներքին ՏԵՍՈՒ-
ԹԻՒՆ, Նամակ Գարաշիլագից, Նամակ Շուշուց,
Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Ֆե-
րանսիա.— ԷՆԴԱՎԻՐՆԵՐ.— ՊԱՏԱՍԻԱՆՆԵՐ.—
ՔԱՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
Մահան պատիժ:

ԱՆԸՆԴԱՏ ԱԶԻՆՅՈՒԹԻՒՆ

Ամեն մարդու մէջ, երեսայութեանց ըս-
կած, կան լաւ եւ վատ յատկութիւնների
նշաններ: Նայելով թէ ինչ շրջանի մէջ է
ընկնում մարդը, ինչ դաստիարակութեան
է ենթարկվում նա, մանկութեանց սկսած
մինչև նրա հասունացած հասակը, կարելի
է նրա մէջ զարգացնել եւ լաւ եւ վատ կող-
մերը: Նոյնը ինչ որ մանուկի համար լի-
նում է դաստիարակութիւն, ընտանիք եւ
դպրոց, նոյնը հասակ առածի համար լի-
նում է բարձրագոյն դպրոց, հասարակական
շրջան, հասարակական կարծիք:

Դաստիարակեցէք մի երեսային մի պատ-
ւաւոր ընտանիքում.— դուք կը դարձնէք նը-
րան պատւաւոր մարդ, որովհետեւ կը զար-
գացնէք նրա մէջ նրա միայն լաւ հատկու-
թիւնը, իսկ նրա վատ ձգտումները կը մնան
քնած, չէզոք դուրսէն մէջ: Դաստիարա-
կեցէք նոյն երեսային գոյրի կամ աւա-
զակների շրջանում, զարգացրէք նրա մէջ
գլխաւորապէս վատ հատկութիւնները, վայրենի,
զաւանական, խաբէրայական կրքերը, ստոր
ինտուիտները,— եւ նա կը դառնայ գոյր եւ
աւազակ:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՄԱՀՎԱՆ ՊԱՏԻԺ

Մինչև այժմ օրհնագրութիւնը կարծում էր որ
մահվան պատիժը առհասարակ եւ մասնաւորապէս
մահվան պատիժի հրապարակական կատարումն
կրթողական, բարոյականացնող ներգործութիւն
ունի ամբողջ վրա: Բայց քրէական գիտութիւնը
վերջին ժամանակներում սկսեց թէօրեապէս ա-
պացուցանել հակառակը եւ մի քանի երկիրնե-
րում արդէն գործադրվեցան գիտութիւնից յայտն-
ված զաղափարները: Մի քանի երկիրներում բո-
լորովին վերացվեցաւ մահվան պատիժը, միւսնե-
րում նա պահպանվեցաւ միայն քաղաքական
յանցաւորների, մանաւանդ թագաւորապալանե-
րի վերաբերութեամբ, ուրիշ տեղ մահվան պա-
տիժը թէն պահպանվեցաւ եւ հասարակ յանցա-

ւանակ առած ամբոխի վրա դաստիարա-
կիչ ներգործութիւն ունեցող ամենազօրեղ
գործիչը մահովն է: Նայելով թէ ինչ
ուղղութեան է հետևում մամուլը, այն ուղ-
ղութիւնն էլ սկսում է տիրապետել ժո-
ղովրդի մեծամասնութեան մէջ: Մամուլը
հաճախ ներգործութիւն ունի ժողովրդի
ընտելութեան կազմակերպելու վրա, նրա
մէջ այս կամ այն, վատ թէ լաւ հատկու-
թիւնը զարգացնելու վրա:

Նրեակայեցէք ձեզ որ բացի յետադէմ
մամուլից, բացի «Московскія Вѣдомос-
ти», «Русь», «Современныя Извѣс-
тѣя», «Новое Время» եւ «Минута»
լրագիրներից ուրիշ լրագիրներ չը լինէին
ամբողջ Ռուսաստանում.— Եւ հաւատացած
կարող էք լինել որ ամբողջ սերունդը կը
դաստիարակվել յետադէմ, խաւար, մոլե-
ռանդ, անհամբերող զաղափարների մէջ:

Մամուլը հաճախ ոյժ ունի ճարտիւնրի
ընթացքում կրկնեցէք ամեն օր, ամեն շա-
բաթ, ամեն ամիս մի եւ նոյն մտքերը, մի
եւ նոյն զաղափարները,— եւ նրանց փոքր առ-
փոքր կիրացնէ ժողովուրդը, նրանք կը
դառնան ազգի մէջ տիրապետող զաղափար-
ներ, նրանք խոր արմատներ կը գցեն հա-
սարակութեան մէջ, անբաժան կը լինեն
նրա սրտի եւ ուղեղի ամեն արտայայտու-
թիւնից:

Եթէ տարիների ընթացքում դուք կը
կրկնէք ժողովրդին ազատամիտ, լուսաւոր
մտքեր, կը զարգացնէք նրա մէջ մամուլի
միջոցով լաւ հատկութիւններ,— ժողովրդի ամ-
բողջ մի սերունդ կը դառնայ ազատա-
միտ եւ առաջադիմութեանը ձգտող: Եթէ,
ընդհակառակն, տարիների ընթացքում կը
կրկնէք յետադէմ, խաւարամիտ, մոլեռանդ
մտքեր,— ձեր այդ անընդհատ գործողու-
թեամբ դուք կը պատուաստէք ժողովրդին
յետադէմ, խաւար եւ մոլեռանդ ուղղու-
թիւն, կը զարգացնէք նրա մէջ ամեն տե-
սակ հին, փտած, ստոր ինտուիտներ:

Փորձեցէք տարիներով անդադար կրկնել
թէ քրիստոնեան պետք է ատի հրէային,
թէ ազգութիւնը հիմնվում է միմյանի կը-

րծնի վրա, թէ հոգեւորականների դասա-
կարգը անսխալական պէտք է համարվի,
թէ հայ-լուսաւորչականը չը պէտք է հայ
ճանաչի հայ-կաթոլիկին, հայ-բողոքականին,
հայ-մահմեդականին, թէ եւրոպական լու-
սաւորութիւնը ապականիչ ազդեցութիւն
ունի նահապետական ազգերի վրա, թէ
ժողովուրդը չը պէտք է ընտելանայ անձ-
նապաշտպանութեան գաղափարին, այլ ա-
մեն անհատութիւն պէտք է տանի, թէ
ժողովուրդը չը պէտք է համարձակվի
մարմնաւոր կամ հոգեւոր իշխանութեան
պաշտօնների գործողութիւնները վերա-
քննել եւ նրանց վրա հսկել, ընդունեցէք
հասարակական հարցերը քննելու ժամանակ
անձնաւորութիւններին զիպչելու մէջօրը
ձեր գրութիւններում, անդադար ցելս գցե-
ցէք ձեր հակառակորդների ընտանեկան
կեանքի մէջ, ներշնչեցէք ամբոխին ձեր գը-
րութիւններով նախանձ, ագիտութիւն, ինք-
նահաւանութիւն, ատելութիւն դէպի նորը,
դէպի առաջադէմը, զարգացրէք ամբոխի
մէջ նրա բոլոր ստոր ինտուիտները, փո-
խանակ նրանց դէմ մարտնչելու, դովեցէք
նրա դարեւոր նախապաշարմունքները եւ
ստորապաշտութիւնները,— եւ մի քանի
տարուց յետոյ դուք կը համոզվէք որ ձեր
անընդհատ ներգործութեամբ դուք դաս-
տիարակեցիք մի ամբողջ նոր սերունդ, իւր
մարմնով նախապաշարմունքի, յետադիմու-
թեան, խաւարի, մոլեռանդութեան մէջ,
զարգացրիք նրա մէջ սարկական ոգի, նա-
խանձ, ատելութիւն դէպի ամեն լուսաւոր,
արդար զաղափար, ոյժ տուեցիք նրա ա-
մենաստոր ինտուիտներին:

Նոյն գործողութիւնը կատարեցէք տարի-
ների ընթացքում միայն առաջադէմ, ազա-
տամիտ ուղղութեամբ,— եւ կը համոզվէք
որ կարելի է դաստիարակել ամբողջ մի նոր
սերունդ ազատամտութեան եւ առաջադի-
մութեան ոգով, այն զանազանութեամբ
միայն որ խաւար ուղղութեան մամուլը
միշտ աւելի շուտ է ներգործում, որովհետեւ
արդէն ունի մի պատրաստ հող իր փտած
զաղափարների համար ամբոխի տգիտու-

թեան, նրա վատ հատկութիւնների, մոլեռան-
դութեան եւ խաւարամտութեան մէջ, այն
ինչ ազատամիտ ուղղութեան խօսքը միշտ
աւելի դժուարութեամբ է հասկացվում եւ
ընդունվում, որովհետեւ նոր է ամբոխի հա-
մար:

ձանաչելով մամուլի անընդհատ ներգոր-
ծութեան հաճախ ոյժը եւ նշանակու-
թիւնը, մենք միշտ ասել ենք եւ կը կըրկ-
նենք որ ցանկալի է որ յետադէմ, մոլե-
ռանդ, խաւար ուղղութեան լրագրութիւնը
անհետանայ մեր միջից: Նոյն ցանկու-
թիւնը յայտնում է այժմ եւ ուստի հասա-
րակութեան ճշմարիտ ազգասէր մարդ վե-
րե յիշված հինգ պարբերական հրատարա-
կութիւնների վերաբերութեամբ:

Եւ զարմանալի է թէ ինչպէս իրանց մե-
թոքների մէջ յետադէմները լամեն ազգի
մէջ միմեանց նմանվում են: Աւելի ոյժ տա-
լու համար իրանց յետադէմ, մոլեռանդ,
վնասակար, խաւար պրօպագանդային, նը-
րանք միշտ խօսում են ամբողջ ազգի ա-
նունից, իրանց բոլոր մտքերը յայտնելով եւ
ազատամիտ ու առաջադէմ ուղղութեան
դէմ մաքարելով անդադար կրկնում են
«ազգը ձեզ չէ ճանաչում, դուք ժողովրդի
պահանջների հետ, նրա լիզուի, նրա բարք
ու վարքի, նրա պատմութեան հետ ծանօթ
չէք, իսկ մենք ազգի հարազատ որդիներ
ենք, մենք արտայայտող ենք ազգի» մեծա-
մասնութեան կարծիքներին:

Նրանք մի բան են մոռանում, այն է որ
ազգի մեծամասնութիւնը դեռ իր կազմա-
կերպում կարծիք չունի, բայց, ճշմարիտ է,
նրանք արտայայտող են ազգի մէջ տիրա-
պետող վատ կրքերի, ստոր ինտուիտների,
խաւար հատկութիւն: Այդ կողմից միայն
նրանք մեծամասնութեան կարծիքի արտա-
յայտող են: Բայց ուրախալին այն է որ
խաւար մեծամասնութիւնը այնքան քիչ
հատկութիւն ունի դէպի ընթերցանութիւնը,
որ յետադէմ լրագիրները համեմատաբար
միշտ աւելի քիչ բաժանորդներ ունեն, քան
թէ ազատամիտ լրագիրները: Ինչեւ խաւար
ամբոխը այնքան քիչ ձգտում ունի դէպի

տարիների վերաբերութեամբ, բայց նրա հրապա-
րակական կատարումն վերցվեցաւ:

Մահվան պատիժի հրապարակական կատարումն
նորբերում վերցվեցաւ եւ Ռուսաստանում ներկայ
թագաւոր կայսրի հրամանով:

Ան այն հոգեբանական շարժառիթները, ո-
րոնք մահվան պատիժի հրապարակական կատար-
ման ներգործութիւնը ամբողջ վրա համարել են
տալիս անբարոյականացնող եւ ապականիչ:

Առաջվայ ժամանակներում առհասարակ կար-
ծում էին որ մահվան պատիժը, կամ աւելի լաւ
է ասել՝ մահվան պատիժի կատարելը, ունի կըր-
թողական ազդեցութիւն ամբոխի վրա, ներշնչե-
լով ժողովրդի մէջ ահ ու սարսափ, ուրեմն իր
օրինակով պահպանելով նրան որ եւ յանցանք
գործելուց:

Նոյն իսկ մահվան պատիժի այդ հոգեբանական
կողմը քննադատելու իրան նպատակ է դրել վեր-
ջին ժամանակների քրէական գիտութիւնը եւ նրա
զաղափարների ազդեցութեան տակ փոփոխու-
թեան է ենթարկվել եւ զանազան երկիրների քը-
րէական օրէնսդրութիւնը:

Եթէ յանցաւորը, որին տանում են մահվան
պատիժ, կախաղանի կամ գլխատման, վախկո-

տութեան եւ փոքրագութեան պատկեր է ցոյց
տալիս,— այդ տեսարանը չէ յարուցանում ժողո-
ւրդի մէջ զայրոյթ յանցանքի վերաբերութեամբ,
այլ, ընդհակառակն, շատ անգամ հանդիսական-
ները սկսում են լողձալ յանցաւորին եւ գտնում
են, որ պատիժը շատ խիստ է համեմատելով
յանցանքի հետ, մոռանում են յանցանքը եւ ըս-
կաւում են խղճալ ողորմելուն: Ամենասարսափիչ
յանցաւորի լացը, աղաղակը, նրա հոգեկան թը-
շուառ, ողորմելի դրութիւնը տեսնելով, հանդի-
սականները սկսում են ցանկանալ որ յանցաւո-
րին ներվի նրա արած յանցանքը եւ, գուցէ, միւ-
լե անգամ, սկսում են ակամայ տրտնջալ արդա-
րադատութեան դէմ: Ուրեմն այդ դէպքում պատ-
ժի տեսարանը չէ կարող ամբոխին օրինակ լինել
նորանման յանցանքների չը գործելու համար:

Եթէ յանցաւորը, ընդհակառակն, զլխատմե-
լուց կամ կախված լինելուց մի քանի րոպէ ա-
ռաջ ընդդիմադրութիւն է ցոյց տալիս, սկսում
է կուշի իր գոյութեան համար, պաշտպանում է
իրան, կատաղաբար մարտնչում է դահճի դէմ,
այնպէս որ շատ անգամ դահճը ստիպված է լի-
նում բռնի կերպով յանցաւորի ձեռքն ու արք
կապել եւ երբ այդ էլ չէ օգնում, պատահել է որ

ստիպված է եղել յանցաւորի ձեռքերը կտրել,
որպէս զի անվերան ահի կատաղի մահապարտին
եւ նրանից խելով անձնապաշտպանութեան այդ
վերջին միջոցը, կարողանայ կատարել արդարա-
դատութեան վճիռը.— այդ տեսակ տեսարանն էլ
շատ բարոյականացնող ազդեցութիւն չէ կարող
ունենալ հանդիսական ամբոխի վրա: Զայրոյթ
պատճառելով ամբոխի մէջ դէպի պատիժը, չէ
նշանակում զոռանք յարուցանել նրա մէջ դէպի
յանցանքը: Պատմում են որ մի պատու կին,
որին գլխատում էին Բաւարիայում, այնքան կա-
տաղութեամբ պաշտպանում էր իրան, որ դահճի-
ճը եւ նրա երեք օգնականները հաղիւ հաղ կարո-
ղացան բռնի կերպով տանել նրան կախաղանը
եւ այնտեղ երկուր ժամանակ նրա հետ կուշիւց
յետոյ, միացած ոյժերով բռնի կերպով կատարել
զոռելի պատիժը:

Կան նոյնպէս յանցաւորներ, որոնք իրանց
սառնասրտութեամբ, իրանց հանգարտ վեհանձ-
նութեամբ, իրանց արհամարհանքով դէպի մահ
ու պատիժը զարմացնում ու հիացնում են ամ-
բոխը: Իրանով էլ նոյնպէս անկարելի է հասնել
ցանկացած նպատակին ամբոխի մէջ զգուանք եւ
երկիւղ յարուցանելու դէպի մահվան պատիժը:

